

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 235
van **CATHY COUDYSER**
datum: 12 maart 2021

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

UNESCO-lijst voor Immaterieel Cultureel Erfgoed - Vlaamse kandidaturen

Elke UNESCO-lidstaat kan om de 2 jaar een element voordragen voor opname op de Representatieve Lijst van het Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid. Om voorgedragen te kunnen worden voor de UNESCO-lijst moet het element wel reeds staan op de Vlaamse Inventaris voor Immaterieel Cultureel Erfgoed. In 2022 doet deze gelegenheid voor België zich eerstvolgend opnieuw voor. Nominaties dienen uiterlijk 31 maart 2022 te zijn ingestuurd, hetgeen inhoudt dat een dossier dit jaar moet worden uitgewerkt.

In België is een beurtrol van toepassing waarbij de drie Gemeenschappen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest beurtelings een kandidatuur kunnen insturen. Uit het antwoord van de minister op mijn schriftelijke vraag nr. 354 van 19 juni 2020 blijkt dat het in principe toekomt aan de Duitstalige Gemeenschap om een kandidatuur voor te dragen maar dat de Duitstalige cultuuradministratie te kennen heeft gegeven mogelijk geen kandidatuur te hebben, waardoor Vlaanderen vervroegd aan bod kan komen. De minister zou een schrijven richten tot zijn bevoegde collega om dit formeel bevestigd te krijgen, waarna hij via COORMULTI zou laten valideren dat Vlaanderen in 2022 dan een kandidatuur kan insturen. De minister verduidelijkte in zijn antwoord verder dat nadat het insturen van een kandidatuur door Vlaanderen via COORMULTI is geformaliseerd, het aan Vlaanderen zelf toekomt om een intra-Vlaamse selectieprocedure vast te stellen. De minister zou daaromtrent het advies inwinnen van de Vlaamse Unesco Commissie (VUC).

Begin september verscheen het advies van de VUC over de werkwijze van het voordragen van Vlaamse kandidaturen in het kader van de UNESCO-Conventie op haar website. In dat advies pleit de Commissie ervoor om te werken met tweejaarlijkse open oproepen voor kandidaturen, waarbij wordt vertrokken vanuit de betrokkenheid van de erfgoedgemeenschappen (bottom-upaanpak). Wat betreft beoordeling van de ingediende kandidaturen adviseert de Commissie om een specifiek samengestelde expertencommissie op te richten. Voor de concrete samenstelling stelt de Commissie voor zich te baseren op een selectie van leden uit de al bestaande Vlaamse expertencommissie IME, aangevuld met een tweetal externe experts, een tweetal ambtenaren van het departement en twee afgevaardigden vanuit de VUC.

Voor de beoordeling stelt de Commissie voor dat de expertencommissie uit alle kandidaturen een eerste selectie maakt van een vijftal kwalitatief sterkste kandidaturen, die dan vervolgens een meer uitgewerkt dossier voorleggen aan de expertencommissie. De expertencommissie formuleert een advies voor nominatie aan de minister, die finaal

beslist. Naast de criteria die vervat liggen in de UNESCO-Convention zelf, acht de Commissie het wenselijk om ook te toetsen aan drie toegevoegde Vlaamse inhoudelijke criteria. De Commissie meent dat het opportuun is de voorkeur te geven aan (Vlaams) erfgoed dat tot dusver minder talrijk vertegenwoordigd is op de UNESCO-lijst, zodat Vlaanderen een grotere thematische diversiteit kan weergeven. Ten tweede houdt de Commissie een pleidooi om voorrang te geven aan praktijken die op meerdere plaatsen in Vlaanderen worden beleefd, veeleer dan voor zeer lokaal gebonden tradities te kiezen. Op deze wijze kunnen meer erfgoedgemeenschappen betrokken worden in een kandidaatstelling en is de traditie representatiever voor Vlaanderen als geheel. Ten derde pleit de Commissie ervoor ook voorrang te geven aan vormen van erfgoed die nog niet of slechts in beperkte mate op de UNESCO-lijst voorkomen en dus niet te opteren voor erkenning van nog meer traditionele Vlaamse erfgoedpraktijken, maar in plaats daarvan voorrang te geven aan praktijken die Vlaanderen positioneren als een regio van creativiteit, originaliteit, innovatieve en baanbrekende kennis en praktijken.

Tot slot adviseert de Commissie in middelen te voorzien, zodat de betrokken erfgoedgemeenschap wier erfgoedpraktijk finaal wordt geselecteerd voor nominatie, externe ondersteuning vanuit een erkende cultureel-erfgoedorganisatie kan verkrijgen voor de verdere uitwerking van het dossier.

Het departement CJM (Cultuur, Jeugd en Media) deed eind 2020 een open oproep: <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuur/internationaal-cultuurbeleid/multilaterale-samenwerking/oproep-voor-een-erkenning-van-immaterieel-cultureel-erfgoed-door-unesco>

De kandidaturen zullen worden getoetst aan volgende beoordelingscriteria:

- de kwaliteit van het dossier;
- de mate waarin het dossier kan passen binnen de criteria van de UNESCO-Convention 2003;
- de mate van inhoudelijke profilering van Vlaanderen, in functie van een zo rijk mogelijk beeld van wat immaterieel erfgoed en het borgen ervan in Vlaanderen is.

Beoefenaars of vertegenwoordigers van een immaterieel erfgoedelement of borgingspraktijk in Vlaanderen hebben tot 15 maart de tijd om een aanvraag in te dienen. Na indiening zal de erfgoedgemeenschap haar dossier kunnen toelichten aan de evaluerende expertencommissie die een advies zal formuleren aan de minister. De minister zal uiterlijk 15 mei een beslissing nemen.

Op de website van CJM staat ten slotte ook te lezen dat de geselecteerde nominatie verder zal worden begeleid door het departement en door een professionele organisatie uit de culturele-erfgoedsector.

1. Hoeveel Vlaamse erfgoedgemeenschappen dienden tijdig een kandidatuur in? Kan de minister ze kort benoemen?
2. Hoe zal de evaluerende expertencommissie precies zijn samengesteld? Beantwoordt de samenstelling aan het advies van de VUC?
3. a) Hoe staat de minister tegenover de drie toegevoegde criteria van de VUC en beantwoorden die criteria aan het derde beoordelingscriterium dat het departement vooropstelt?
b) De VUC stelt in het eigen advies dat er best met een puntensysteem voor elk van de criteria wordt gewerkt, waarbij sommige criteria zwaarder kunnen doorwegen dan andere. Het tweede criterium (geografische differentiatie) dient volgens de

VUC het minst doorslaggevende criterium te zijn, zodat bijzondere lokale praktijken die hoog scoren op de andere twee criteria alsnog een kans maken.

Volgt de minister deze redenering van de Vlaamse Unesco Commissie?

4. Waarom is ervoor gekozen om alle ingediende kandidaten de mogelijkheid te geven hun dossier toe te lichten aan de expertencommissie (in plaats van de commissie een eerste selectie te laten maken en enkel de meest kwalitatieve kandidaten een uitgebreider dossier te laten uitwerken en dat dan voor te stellen aan de expertencommissie)?
5. Hoe ziet de minister de taakverdeling tussen het departement en professionele organisatie uit de culturele-erfgoedsector wat betreft de begeleiding van de finaal genomineerde erfgoedpraktijk voor de verdere uitwerking van het eigen dossier? Hoeveel middelen trekt de minister daarvoor precies uit?
6. Volgt de minister het advies van de VUC om tweejaarlijks een soortgelijke open oproep in te stellen? Zo niet, waarom niet?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 235 van 12 maart 2021
van **CATHY COUDYSER**

1. De administratie ontving acht kandidaturen:
 - a. De Belgische Frietkotchuur
 - b. Kant maken in Vlaanderen
 - c. Het telen van grondwitloof
 - d. De Historische Lierse Reuzentrein
 - e. De Geelse gezinsverpleging en Sint-Dimnacultus
 - f. Fiertelommegang Ronse
 - g. Godelieveprocessie Gistel
 - h. Floraliën Gent
2. De samenstelling van de expertencommissie beantwoordt aan de samenstelling die de VUC vooropstelde in zijn advies.
De VUC formuleerde in haar advies de volgende samenstelling: leden van de huidige Vlaamse expertencommissie Immaterieel Erfgoed, aangevuld met een tweetal externe experts, een tweetal ambtenaren uit het Departement Cultuur, Jeugd en Media en een tweetal afgevaardigden vanuit de VUC.

Dit resulteert in volgende samenstelling :

Stemgerechtigde leden

- Vlaamse expertencommissie Immaterieel erfgoed: Jorijn Neyrinck, Sylvia Matthys, Davy Jacobs
- Externe experts: Marc Jacobs, Albert van de Zeijden
- Afvaardiging VUC: Marc Vervenne, Vera Ameels

Niet-stemgerechtigde leden

- Departement CJM: Els Cuisinier (voorzitter), Arno Beunen (secretaris), Sophie Muylleert
- Kabinet Cultuur : Hanneleen Broeckx. (waarnemer bij de presentaties door de erfgoedgemeenschappen)

3. a) Het voorstel van de VUC om eigen evaluatiecriteria toe te voegen aan de procedure heb ik overgenomen. Via de eigen criteria is het mogelijk om eigen accenten te leggen en zo de evaluatie te aligneren met het eigen Vlaamse beleid. De mate waarin Vlaanderen zich internationaal kan differentiëren heb ik in de inhoudelijke profilering geïntegreerd, daar Vlaanderen sinds de ratificatie van de 2003-conventie een toonaangevende rol speelt binnen deze conventie, met intussen al heel wat elementen op de Representatieve Lijst en ook enkele borgingspraktijken op het Register van Goede Borgingspraktijken. Onder dit criterium versta ik dan ook dat de Vlaamse nominatie op internationale schaal het verschil kan maken en zich inhoudelijk kan onderscheiden en/of profileren naast reeds erkende elementen of borgingspraktijken uit Vlaanderen of het buitenland.

De door de VUC voorgestelde geografische differentiatie heb ik niet overgenomen, daar dit zou kunnen leiden tot een voorsprong of een achterstand bij bepaalde dossiers, puur omdat zij vanuit een bepaalde hoek van Vlaanderen ingediend

werden. Ik wil bij de beoordeling zo kansen bieden aan alle soorten immaterieel erfgoed, zowel typisch 'universeel' Vlaams wat zich op meerdere locaties manifesteert, als zeldzame en lokaal gebonden tradities.

Ten slotte vond ik het belangrijk om ook de kwaliteit van het dossier mee in overweging te nemen bij de beoordeling. De kwaliteit omvat 3 subcriteria

- de gedragen van de voordracht binnen de erfgoedgemeenschap
- de rijpheid van het dossier
- de duurzaamheid van het engagement

b) Hierin volg ik de VUC, er wordt gewerkt met een puntensysteem. De verdeling is als volgt:

De mate waarin het dossier kan passen binnen de criteria van de UNESCO-conventie 2003	/30
De mate van inhoudelijke profilering van Vlaanderen, in functie van een zo rijk mogelijk beeld van wat immaterieel erfgoed in Vlaanderen is	/30
De kwaliteit van het dossier: • De mate van gedragenheid binnen de erfgoedgemeenschap • De rijpheid van het dossier • De duurzaamheid van het engagement	/40
	/100

4. Omdat net het participatief karakter zo kenmerkend is voor het immaterieel cultureel erfgoed heb ik voor deze werkwijze gekozen. Elke gemeenschap krijgt de kans om tijdens een mondelinge toelichting aan de commissie hun kandidatuur kracht bij te zetten door middel van een presentatie en de experts krijgen bij elk dossier de kans om bijkomende vragen te stellen. Bovendien maakt een selectie in twee fasen het proces lang en is het belastend voor expertencommissie en kandidaten. Het doet bij kandidaten ook verwachtingen rijzen na voorselectie, en het kan frustraties meebrengen bij diegenen die dan na alle moeite niet worden gekozen. Bovendien valt te verwachten dat de kandidaten die na fase 1 worden weerhouden, ook diegenen zullen zijn, die het meest gemotiveerd zullen zijn om meteen een meer uitgewerkte kandidatuurstelling in te dienen.
5. De opmaak van deze dossiers moet in eerste instantie sterk gevoed worden vanuit de erfgoedgemeenschappen zelf. Een top-down benadering bij de uitwerking van het dossier zou problemen kunnen opleveren bij de evaluatie door Unesco (de wijze waarop een dossier wordt samengesteld is één van de evaluatiecriteria). Een mogelijke taakverdeling moet er dus in samenspraak met de betrokken erfgoedgemeenschap komen. De inhoudelijke begeleiding dient te gebeuren door de experts werkzaam binnen de professionele organisaties uit de cultureel-erfgoedsector. De administratie zal vooral instaan voor de ondersteuning bij de formele procedure en voorziet de nodige middelen om het dossier volledig klaar te maken voor indiening (vertaling, bijhorende film, ...)
6. Dit advies wordt niet gevolgd aangezien Vlaanderen slechts om de acht jaar een element kan voordragen bij UNESCO. Een tweejaarlijkse oproep zou mogelijks tot foute verwachtingen kunnen leiden bij de erfgoedgemeenschappen.